

Radikal

İşin içine 'Kürdistan petrolü' girerse...

CENGİZ ÇANDAR

Politika / 26/05/2012

"Türkiye ile KRG arasında gelişen ve son dönemde olağan dışı bir yakınlaşma gösteren ilişkilerde 'PKK pürüzü' bulunuyor."

Türkiye'nin, bölgenin ve doğrudan 'Kürt sorunu'nun geleceğini ilgilendiren çok önemli gelişmeler cereyan ediyor ve bunlar Türkiye'de Uludere katliamı üzerinde odaklanan polemikler ve 'kötü yönetim' örneklerinin sergilendiği günler içinde gölgede kalıyorlar.

Kuzey Irak'taki Kürdistan Bölgesel Yönetimi, birkaç gün önce günde Türkiye'ye 1 milyon varil petrol taşıyacak bir boru hattı inşa edilmesi planını açıkladı.

Bunun anlamını, dikkatli gözlemciler, 'Jeo-ekonomik alanda ve Güneybatı Asya'nın -yani Ortadoğu'nun- jeopolitiğinde büyük, stratejik kaymaları beraberinde getirecek çok önemli bir gelişme' olarak nitelediler.

Bağdat'taki merkezi hükümet, Irak topraklarındaki enerjiyle ilgili her kararın, atılacak her adımın 'merkezi yetki'ye ait bulunduğundan yola çıkarak, Kürdistan Bölge Yönetimi'nin atacağı bu adımı 'illegal' sayıyor. Bununla birlikte, Türkiye'nin Enerji Bakanı Taner Yıldız, Erbil'de bu adıma destek verdi. Zaten, söz konusu açıklama da Erbil'de Kürdistan Bölge Yönetimi'nin Doğal Kaynaklar Bakanı Aşti Hawrami tarafından yapılmıştı.

Söz konusu açıklama, Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başbakanı Neçirvan Barzani'nin geçen hafta Ankara'ya yaptığı önemli ziyaretin ardından geldi. Türkiye, -özellikle medyasıyla-, Neçirvan Barzani'nin ziyaretine PKK konusunda yapılacağı öne sürülen 'işbirliği' üzerinden odaklanmıştı. Elbette ki, ziyaretin bu boyutu önemliydi ama Neçirvan'ın asıl amacı, Irak Kürdistanı'ndan Türkiye'ye uzanacak 'boru hattı' anlaşmasıydı.

Kürt Bakan Hawrami, Irak Kürdistanı'ndan Türkiye'ye kurulacak petrol boru hattının ilk aşamasının beş ay içinde tamamlanacağını ve bunun Taktak havzasından -şu anda zaten üretilmekte olan- ham petrolü taşıyacağını bildirdi. Günde 1 milyon varil kapsamında ham petrol taşınmasına imkân verecek, boru hattı yapımının ikinci aşaması ise 2013 Ağustos ayına kadar tamamlanacak ve bu hat, Kerkük-Yumurtalık hattına bağlanacak.

Aşti Hawrami'nin açıklamalarını dikkatle izlerim. Birkaç yıl önce kendisine rakam sormuştum ve bir kâğıda yazarak sorumu cevaplamıştı. Bana kâğıt üzerine döktüğü aynı rakamları, geçen aralık ayında tekrarladı. Buna göre, Irak Kürdistanı'nın petrol rezervi 45 milyar varil; doğalgaz rezervi ise yaklaşık 6 trilyon metreküp.

Türkiye'nin günlük petrol tüketimi günde 500.000 varil dolayında; yıllık doğalgaz tüketimi ise 36 milyar metreküp. Aşti Hawrami, Irak Kürdistanı'nın günlük petrol üretimine ilişkin olarak, elime tutuşturduğu kâğıda, "2009-100 bin varil; 2010-300 bin varil; 2011-500 bin varil; 2012-750 bin varil; 2013-1 milyon varil" diye yazmıştı.

Bu arada, "Doğalgaz ihracatı için henüz altyapı yok ama yılda 60 ila 70 milyar metreküp ihraç imkânı yaratılabilir" demişti.

Hesap, tümüyle tutmuş vaziyette ve Irak Kürt yönetiminin 'stratejik ufku'nu ortaya koyuyor.

Bu "Stratejik ufuk nedir" diye sorarsanız, cevabı çok zor sayılmaz. Irak Kürdistanı'nın 'bağımsız devlet' olarak oluşumu.

Bunun için iki 'olmazsa olmaz' şart gerekiyor:

1. Herhangi bir bağımsız devlet gibi, Kürdistan'ın da bağımsızlığı destekleyecek bir ekonomik altyapısı olması.

Petrol ve doğalgaz rezervleri yüzen bir toprağın altındaki bu cevherin çıkartılması ve 'ekonomik altyapı' hüviyeti

kazanması, toprağın üzerine bağlı. Boru hatları bu demek.

2. Irak Kürdistanı, dört tarafından kendisine hasım ülkelerle ve karayla çevrili ve denize çıkışı bulunmadığı için, bu ekonomik altyapının, o devletlerden en az biriyle 'ortak çıkar' zemininde buluşularak, onun desteği ve himayesi altında oluşması.

O ülke, o devlet Türkiye. Türkiye'nin kendi toprakları altında zengin petrol ve doğalgaz yatakları olmasa bile, 90 yıl önce kendisine ait, bugünkü komşu topraklarda öylesine var ki, Türkiye bir 'petrol ve doğalgaz denizi'ne bitişik yaşıyor denebilir.

Ayrıca, Türkiye'nin önümüzdeki yıllara dönük ekonomik büyüme ve gelişme ihtiraslarını unutmamız gerekiyor. Türkiye'de enerji ve elektrik talebi, yakın geçmişten beri yılda yüzde 7 oranında artıyor ve bu artışın daha da fazla olması bekleniyor.

Türkiye'nin petrol ve doğalgazda, yani 'hidrokarbon'da Rusya ile İran'a bağımlılığını azaltması, dış politika manevra alanını açabilmesi için de şart. Suriye'deki kriz, Türkiye'nin Rusya ve İran'la nasıl ters köşelere yerleşeceğini ortaya koydu.

Bağdat'taki Maliki hükümetinin koyu 'mezhepçi' pozisyonu ve Türkiye'ye takındığı adeta hasmane tavır -bunda Türkiye'nin hatalarının payı olsa bile- Türkiye'yi yönetenlerde, Irak'ın geleceğine bakış ibresinin Bağdat'tan ziyade Erbil'e dönük durmasında yarar olacağı düşüncesini besledi.

Türkiye, kuşkusuz, Irak'ın parçalanmasından ve bir 'bağımsız Kürt devleti'nin ortaya çıkmasından yana değil. Bunu teşvik etmek bir yana, caydırmak yanlısı. Bununla birlikte, kendisini gerçekleşmesi mümkün 'gelecek senaryoları'na göre ayarlamayı tasarladığı da seziliyor.

Zaten şu sırada, Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin petrol boru hatları politikasında, kâğıt üzerinde 'kitaba aykırı' bir yön de yok. Aşti Hawrami, Kürdistan'dan çıkartılacak ve ihraç edilecek petrol ve doğalgazın Irak'a ait olduğunu, gelirlerin yüzde 17'si alındıktan sonra, geri kalanının merkeze aktarılacağını belirtti.

Tabii, konu, 'anlaşma yapma yetkisi' üzerinde düğümleniyor. Fakat, Irak'ta petrol yasası bir türlü çıkmamış olduğu için Kürtler, 'Kürdistan Bölgesi Petrol ve Gaz Yasası'na dayanarak adım atıyorlar. Bu hukuki bir tartışma konusu olsa da 'illegal' sayılmayacak bir husus.

'Denklem'i değiştiren, dünyanın en büyük petrol şirketi kabul edilen Exxon'un Ekim 2011'de İngilizce başharfleri KRG olan Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile altı petrol ve gaz havzasıyla ilgili anlaşma imzalaması oldu.

KRG, o tarihe kadar çeşitli ABD, Kanada, Norveç, Birleşik Arap Emirlikleri ve Türk şirketleriyle anlaşmalar imzalamış ve Bağdat'ın gazabını çekmişti ama bu şirketler, küçük ve orta büyüklükteydi. Exxon'un devreye girmesi Bağdat'ın gücünü aşıyor, KRG'ye 'meşruiyet' sağlıyor ve en önemlisi 'stratejik ufuk' veriyor.

Türkiye'nin KRG'ye yönelik politikasını da haliyle, etkiliyor.

Türkiye ile KRG arasında gelişen ve son dönemde olağan dışı bir yakınlaşma gösteren ilişkilerde, malum, 'PKK pürüzü' bulunuyor. PKK, bu 'yeni çerçeve'de, uluslararası-bölgesel boyutların içine yerleşiyor. Suriye'nin geleceği ile birebir irtibatlanıyor; İran'ın siyasi-lojistik desteğini arkasına alabiliyor ve hatta Rusya'nın 'radar ekranı'na giriyor. Türkiye'deki iktidar çevreleri, buna bir de 'İsrail boyutu'nu ekliyorlar.

Türkiye'de terör ve şiddet ikliminin yeşertilmesini ve şiddet tırmanışını -dünkü Pınarbaşı saldırısı gibi- bölge jeopolitiğindeki 'tektonik kaymaları' göz ardı ederek düşünmemekte yarar var.

Aynı şekilde, BDP'nin de -PKK'dan kendini ayırmasını ve karşı çıkmasını istemek, binlerce kez ifade ettiğimiz nedenlerden ötürü mantıklı olmasa da- 'şiddet olgusu'na karşı gayet açık, net bir tavır alması, bunu somut durumlarda somut çıkışlarla, açıklamalarla ortaya koyması, kendi selameti açısından zorunlu.

Uludere'de utanç verici devlet-hükümet tavrının sürmesi, BDP'nin 'terör eylemleri'ne karşı utangaç davranmasını anlaşılır ya da meşru kılmaz.